

УДК 727.1-4

к.арх., доцент Сьомка С.В.,
Київський національний університет будівництва і архітектури

МЕТОДИКА ПРОПОРЦІОНУВАННЯ В ПРОЦЕСІ ГАРМОНІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ МІСЬКОЇ ЗАБУДОВИ М. КИЄВА

Піднята проблема можливого використання методики пропорціонування в процесі проектування нового будівництва та гармонізації сучасної міської забудови. Обстоюється думка, що величезний світовий досвід гармонізації простору методами і засобами класичної архітектурної композиції цілком можливо використовувати в системі сучасного проектування. Нажаль, набуті тисячоліттями знання людства в галузі адаптації методики пропорціонування в гармонізації панорамних розгортки практично не використовуються сучасними задачами в формуванні архітектури древнього Києва.

Ключові слова: пропорціонування в архітектурі, гармонізація простору, панорамні розгортки, пропорціонування та гармонізація забудови.

Архітектура на відмінну від інших видів мистецтва має в своєму арсеналі досить консервативні інструменти гармонізації. Тому становлення архітектури будь-якого великого міста – це досить складний і довготривалий процес. Столиця України в цьому сенсі не є винятком. Панорамні розгортки історичного центра м. Києва, які завжди приваблювали безліч туристів, формувались на протязі тисячоліть шляхом сумарного накладання „відбитків” історичних епох одна на одну. Однак, за останнє десятиліття цей поступальний процес розвитку було кардинально штучно порушено через стрімку зміну соціального ладу в країні, а отже, і через пов’язані з цим переоцінку цінностей та складні соціально-економічні фактори в суспільстві, що вплинули на загальний характер самої забудови великих і дуже великих міст України. В цей складний перехідний період саме на державу покладається важлива роль організатора і координатора всіх глобальних формотворчих процесів в суспільстві, і особливо – в зодчестві і містобудуванні. Нажаль, наша держава не тільки самоусунулась від вирішення подібних проблем, але й втратила оперативну ініціативу з вирішення всіх локальних і глобальних проблем архітектурного формування. Достатньо поглянути на архітектурний образ сучасного Києва. Колиш ми мали привід пишатись нашим вічнозеленим і красивим містом, яке мало найбільшу в Європі кількість історичних пам’яток, що охороняються ЮНЕСКО. Сьогодні багато країн бувшого соцтабору значно

випередили Україну в питаннях гармонізації композиції панорам і розгортки історичних центрів міст. Невпізнавано змінились на краще обличчя таких європейських сусідніх столиць як Варшава, Братислава, Прага та багато ін. Справді, жодному з державних мужів або чиновників, Польщі, Словаччини, Чехії і на думку б не спало зробити зі свого столичного міста те, що за останні 10 років заподіяно Києву. Крім того, на загальний стан справ в архітектурі країни накладає свій відбиток тривала світова економічна криза.

Не говорячи вже про те, що мальовниче місто поступово перетворюється на суцільний смітник, забудова його вулиць набуває все більш непродуманого та хаотичного характеру, загальний вигляд панорамних розгортки з т. з. гармонійності стає дедалі гіршим. В результаті численних порушень норм і допусків будівництва та відсутності необхідних законодавчих актів відповідного регулювання в галузі містобудування безвідповідально та безсистемно захоплюються і забудовуються ділянки в історичному центрі міста та в безпосередній близькості до нього, серед гармонійної існуючої забудови, над ідеєю якої працювали декілька поколінь видатних вітчизняних зодчих, з'являються скляні „монстри – багатопверхівки”, які „розривають” існуючі панорами міста і, які неможливо виправдати жодними відомими в науці прийомами і методами архітектурної композиції.

Однак, боротись з подібними проблемами можливо і потрібно, методично визначаючи причини їх виникнення і ліквідувати їх джерела. По-перше, в містобудуванні і архітектурі обов'язково повинна бути відповідна **система** в забудові та комплексна **стратегія** розвитку великих і середніх міст країни на найближчу перспективу. По-друге, якщо ми хочемо реанімувати будівельну галузь як таку, нам терміново необхідно найближчим часом припинити заробляти на архітектурі „швидкі” гроші. По-третє, всі важелі вирішення глобальних і регіональних питань формотворення в зодчестві повинні вирішуватись централізовано державою і місцевою владою тільки колегіально з врахуванням думки професійних архітектурних містобудівельних рад. Цивілізовані європейські норми будівництва передбачають, що не наявність „вільних” коштів визначають де і що буде зведено, а перспективний план розвитку міста векторно спрямовує дані кошти на відповідні проекти. Гроші повинні не розпорошуватись (що сприяє корупції і їх розкраданню), а в умовах повної гласності індивідуально і адресно спрямовуватись чітко на планове вирішення конкретних містобудівних програм. Будівництво і архітектура – це ті унікальні галузі народного господарства, в яких окрім ринкових відносин повинні обов'язково бути присутні і планові важелі регулювання основ формотворчих процесів. В багатьох розвинутих країнах світу вже давно оцінили масштаби глобальних темпів розвитку архітектури, яка іноді досягає

явища „Саморегуляції” на рівні аркології в містобудуванні як і в живій природі, і, зрозуміли, що подібні процеси обов’язково необхідно регулювати і управляти ними. Головним інструментом в цьому повинна стати обов’язкова розробка комплексних генеральних планів перспективного розвитку великих і середніх міст держави з розробкою рекомендованих базових схем-моделей розгортки їх основних і історичних вулиць (рис. 1). По-четверте, подібні генеральні плани, окрім вирішення проблем транспортних розв’язок та векторів-напрямок розвитку міста на найближчу перспективу, обов’язково повинні задавати всебічні параметри можливої майбутньої забудови та максимальні висоти доміант комплексних панорамних розгортки історичних центрів тощо. По-п’яте, в наш час назріла нагальна потреба розробки дієвого механізму гармонізації вулиць сучасних міст і панорамних розгортки їх історичних центрів шляхом узгодження їх: структурно-пропорційних, формально-стилістичних систем, сумарних композиційних структур та масштабних сіток їх фасадів. Не остання роль в цьому питанні належить і умовним гармонійним обрис-контурам загальної композиції розглядуваної розгортки по вулиці, форма яких частково може бути запозичена з геометрії плавних ліній в живій природі (рис. 2).

Структура будь-якої розгортки вулиці, де проектується новобудова, повинна обов’язково комплексно аналізуватись і детально гармонізуватись зодчими з точки зору погодження кожної новобудови з характером і пропорційною структурою існуючого архітектурного середовища та градації акцентної і фонові забудови даної складної композиції. На думку автора, чудовим механізмом з гармонізації існуючої забудови міста має стати **пропорціонування як окремий напрямок** в складі штучного архітектурного формотворення, як **процес** і як **окрема наука**.

Література.

1. Авксеньев В.Л. Архитектурная пропорция. – К.: Будівельник, 1986. – 96 с.
2. Баранов Н.Н. Силует города. – Л.: Стройиздат, 1980. – 182 с.
3. Штейнберг А.Я. Методы и инструменты архитектурного проектирования. – К.: Будівельник, 1977. – 104 с.

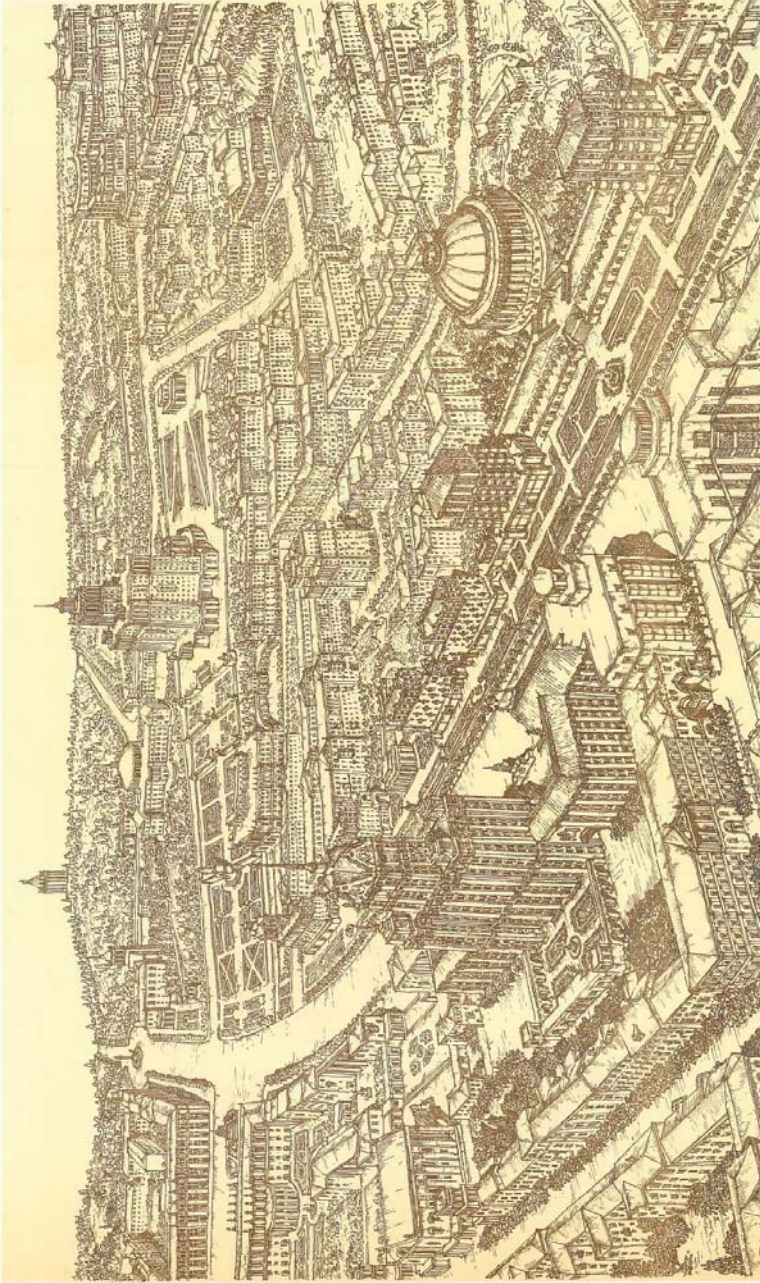
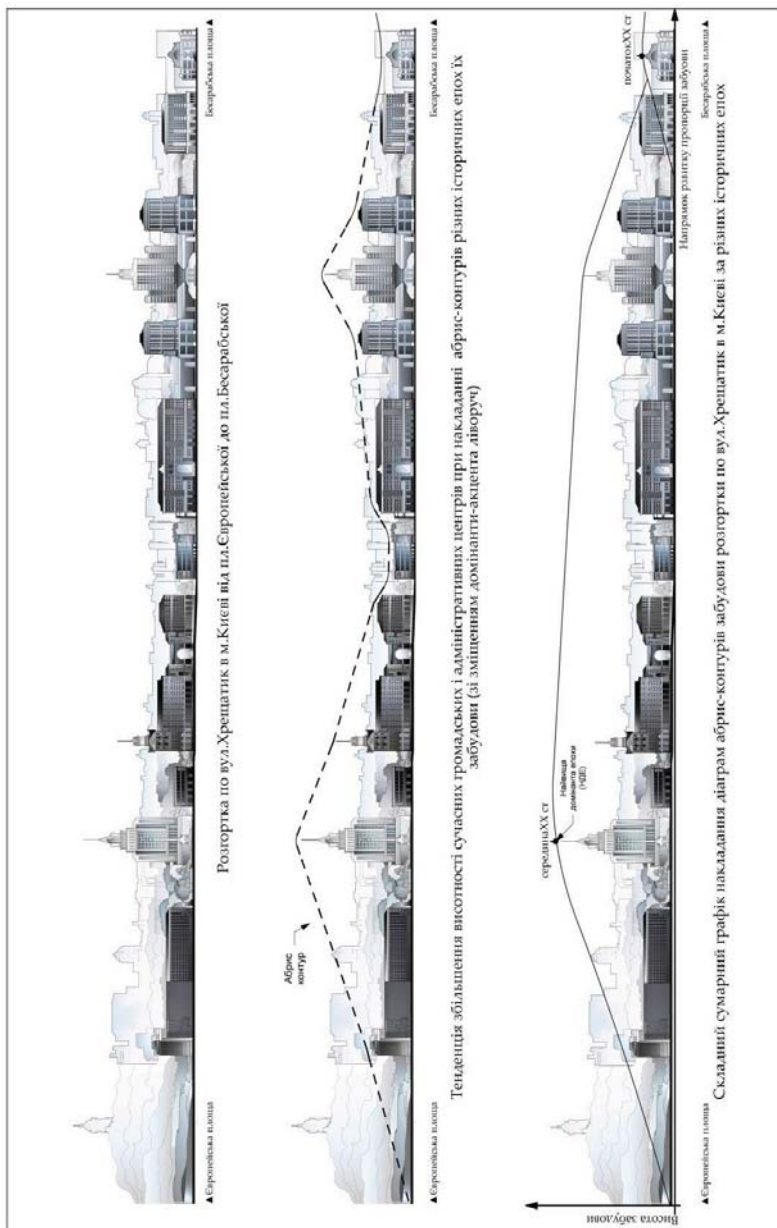

Рис.1. Проект відбудови Хрещатики 50-60-х рр. ХХст. (м.Київ)

Рис.2 Можливі зміщення акцентів забудови по вулиці на прикладі вул. Хрещатик в м. Києві

Аннотация

В статье поднимается проблема возможного применения методики пропорционирования в процессе проектирования нового строительства, реконструкции и гармонизации существующей городской застройки. Обосновывается мысль, что огромный мировой опыт гармонизации пространства методами и средствами классической архитектурной композиции вполне возможно использовать в системе современного проектирования при помощи компьютерных технологий. К сожалению, приобретенные тысячелетиями знания в области использования методики пропорционирования в гармонизации панорамных разверток практически не адаптированы современными учеными и зодчими в формообразовании архитектуры древнего Киева.

Ключевые слова: пропорционирование в архитектуре, гармонизация пространства, панорамные развертки, пропорционирование в гармонизации застройки.

Abstract

The possibility of using principles of proportional improving in theory and practice of forming urban architecture, concept of harmony, spatial decision, environment. In this study, a detailed study of the content are proportional patterns and the basics of proportional in architecture. The author carried out a detailed systematization of the proportions of different types and magnitude of the basic unit of nets and methods for their construction.

The scientific bases of complex formation of the system is proportional to the harmonization of existing buildings and designing of new construction, based on principles and techniques of the new accounting treatment patterns between adjacent elements of a given architectural composition.

Key worlds: the possibility of using, urban architecture, concept of harmony, spatial decision, environment.